

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Učiteljske zahteve.“ — Tragikomična smrt. — Delovanje učiteljstva z ozirom na soejalnopolitično strujo. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

„Učiteljske zahteve.“

„Slovenec“ je objavil v svoji 5. št. nekak „izvleček“ onega govora, ki ga je govoril Ignacij Žitnik na letošnjem občnem zboru na „mногоštevilno“ — iz samih patentovanih „katoličanov“ obstoječo „Slomškovo zvezo“.

Govornik se je dobro zavedal, da govori jako hvaležnemu „avditoriju“, ki verjame slepo vsaki besedi; mož je govoril torej onemu „avditoriju“, kateremu morajo reševati razna pedagoška vprašanja razni Pavletiči eť tuti quanti. In temu „avditoriju“ je pod smrtnim grehom prepovedano brati razna contra izvajanja onih vprašanj, katera je premeleval g. govornik „oni dan, ko je bil deželni zbor, in zato je gospod poslanec omejil svoj govor na dve vprašanji, ki sta na učiteljskih shodih že nekaj let na dnevnem redu“. (Kako modro! op. stavca).

Sicer nismo imeli namena, se oglašiti javno o tem vprašanju, ker smo mislili, da dobimo natančneje sliko tega govora vsaj v „Slov. Učitelju“. Da pa ne bode javnost mislila, da se ogromna večina slovenskega učiteljstva, ki se spaja v narodno-napredno učiteljstvo, identifikuje z izvajanjem gosp. govornika, bodi sledeče izvajanje nekak „kontra“. Dotakniti se hočemo nekoliko podrobneje obeh vprašanj, to je: 1.) Vpra-

šanja, ki se tiče izboljšanja gmotnega stanja učiteljstva in 2.) vprašanja, ki se tiče jasnega in „primernega(?)“ disciplinarnega zakona.

G. govornik se je prav diplomatsko izrazil in sicer v obče — torej o vseh deželah sploh — zakaj da niso izboljšali gmotnega stanja učiteljstva. Da bi pa stvarno podprl ta svoja dokazila, v koliko je resnično njegovo opravičevanje radi zanemarjenosti učiteljskih plač, je prav previdno zamolčal, dobro vedoč, da se njegovi poslušalci zadovolje tudi s frazami. Govornik se niti dotaknil ni z besedico — vsaj tako je posneti iz „Slovenca“, ker zborovanje se je vršilo pri zaprtih vratih — onih predlogov, ki jih namerava „katoliška-napredna stranka“ v deželnem in državnem zboru — kajti tu je še čutil govornik, da plove med Scilo in Karibdo, češ, če kaj preveč povem, me primejo moji volilci, če pa premalo zinem, pa moji verni poslušalci ne bodo zadovoljni(!?). — Govornik tudi ni prav nič omenjal, kake korake meni storiti „jugoslovanski katol. klub“ na Dunaju, da se sanirajo deželni mošnjički — ker tem ljudem je blizu poloma stoječa „gospodarska zveza“ vitalnejšega pomena; tu namreč žive izredno ugodno razni kmetski prijatelji prav udobno parasitsko življenje — kakor pa revne učiteljske pare.

Tragikomična smrt.

Pridrville so se temno-črni oblaki na jasno nebo sreče moje, zabobnel je grmeči grom, udarila je pogubonosna strela na moje občutljivo sreće — ah, umrla mi je ona, ljubica moja! Vi se smejete? Pač niste poznali nje, ki mi je sladila ure, lajšala skrbi, niste je poznali, sicer bi plakali, bridko plakali z mano in me iz dna čutečega svojega srca — kateri imate sploh še kako sočustvujoče srce — obžalovali in me tolažili. Goré, zakrijte me; vodé, zalijte me!

Blaženi, medeno sladki spomini!

Mestna gospodična je bila seveda, fine bele polti, vitkega stasa in chic — pristna Dunajčanka, Vam rečem. Tam po jedni najživahnejših dunajskih ulic sem promeniral, ko so prvič zasijali žarki njene krasote v mojo dušo. Zatrepetal sem ob tem pogledu, lahko zardel in vzkliknil: Ti ali nobena!“ ... In kolikrat sem se šetal po isti ulici, vselej je pogledovala skozi veliko okno izložbe ná me, tako vabljivo in zapeljivo, da se nisem mogel več premagovati: stopil sem pogumno v hišo, spregovoril par tihih besedij — in ona je bila moja.

Drugi dan je bila že pri meni, v moji sobici, v elegantni, ponosni obleki. Pod nežnim vratkom ji je sedela broška s cesarjevo doprsko podobico in z napisom: V spomin 50letnega cesarjevega jubileja. Sličico so obdajale vihrajoče zastave in lovorjev venec z zlato krono v sredini. Glavico ji je dičil klobuček najnovejše pariške mode iz finega, cilindrastega, svitlega baržuna, z okusno aranžiranim trakom iz fine, mehke, gladke volne.

Dražestna Vam je bila!

Pritisnil sem jo k sebi in srkal med raz njene ustnice. Kadar se je vtihotapila žalost v mojo dušo, približal sem se svoji ljubici, par slastnih poljubov in ozdravljen sem bil. Kedar je bilo veselje razlito po mojem obrazu, stopil sem k njej, objel jo in zopet poljubljal ... Če sem sedel na stolu, vtopljen v nemirne misli, igrala se je ona na prožnem divanu. Včasih sem sedel tudi jaz na divan, del jo rahlo na kolena in zibal kot skrbna mamica svoje dete ...

Ah, to so bili časi!

Tudi z Dunaja je šla nekoč z mano, na dom moj. To je gledala mamka. Vedno me je karala:

G. govornik je prišel v svojem govoru tudi do trditve, da „kat. narodna stranka“ ni sovražna učiteljstvu, temveč uprav velika prijateljica. No, g. doktor, s takimi sofistiki znate pač strmiti one poslušalce in poslušalke, ki tvorijo „kompaktno maso“ „Slomškove zveze“, nam pa, katerim je naš Stvarnik dal še nekaj samostojnosti in razsodnosti — ne utepete tega prepričanja, čeprav napravite še toliko predavanj in če vsako „Slovenčevo“ številko napolnite s samimi sličnimi trditvami. Fakt ostane fakt, pa — mirna Bosna! Sklicujete se, da je klerikalna stranka obakrat glasovala za izboljšanje učiteljskih plač — to pa le pod pritiskom javnosti in ker ste dobro znali, da Vaša setev ne gre tako v klasje, kakor ste želeli, in da je tudi treba nekaj peska za take kaline, kakoršne ste vjeli v po celej Sloveniji razstavljene zanjke — „Slomškovo zvezo“. G. govornik, bodite že jedenkrat cel mož in povejte nam, kje je bila Vaša naklonjenost, to je naklonjenost one stranke, ki se sedaj tako javno nudi slov. učiteljstvu kot prijateljica v času konkordata? Ali veste, g. doktor, v kakih razmerah je bilo tedaj učiteljstvo — v gmotnem oziru namreč? Da, da, žalostni so spomini na one čase, ko je vsak kaplan smel pravico, čohati se ob sestradano telo učitelja trpina in ta je moral svojim tiranom pri njih pojedinah igrati ulogo župnijskega norca. Takih časov si želi „katol. stranka“, zato pa se protivi z vsemi sredstvi — posebno za kulisami, in tu bi se pač lahko navedel marsikak delikatni slučaj — proti ljudski izobrazbi, proti ustanavljanji ljudskih šol na kmetih, kajti „sedanja ljudska šola je prokletstvo za — ljudstvo“. Vaš uzor, gosp. govornik, in Vaše stranke je, kar se šole tiče — enorazrednica, poldnevni poduk in okrajšana šolska doba. In hočete li dokazov, gosp. doktor? Vzemite v roke le razna stenografična poročila onih sej deželnega zbora, kjer so se pretresavala šolska vprašanja — omenjamo mimogrede le zakulisne obravnave radi edine dovoljene meščanske šole v Postojni —; prebrskajte le razne članke Vaše gore listov, ki so se pečali s šolo in njenimi pritisklinami, povsod odseva ona mržnja napram šoli, napram učiteljstvu, ki je ukoreninjena v „katoliški stranki“ — in to vsled principa, kajti mednarodni klerikalizem zamore udobno živeti le med najnižje stoječimi narodi. Ako se človek peča le malo intenzivneje s socijalno vedo, ve natančno, kam je zabredla svetovno znana pobožna Španija. Tu so imeli in

še imajo možje ultraklerikalne stranke — kranjskega kalibra — največjo moč v roki, in kam jih je dovedla ta, vse narode osrečujoča stranka? Na kraj propada! Po najnovejši statistiki imamo danes v Španiji nad 70% analfabetov — in ta Španija, v kateri imajo razni samostani nakopičenega ogromno premoženja — dolguje ljudskemu učiteljstvu nič manj kakor — 8¹/₂ milijonov pezov —. Oprekalo se nam morebiti bode, da so na krmilu sedanje vlade sami „framasoni“, da so toraj ti krivi te bede učitelja. Toda one finacijelne mizerije pač niso zakrivali sedanji vladajoči „framasoni“, temveč klerikalci.

Eklatanten dokaz o ljubezni do ljudskega šolstva imamo uprav blizu — na Tirolskem, v deželi, ki slovi po celem svetu kakor obljubljen dežela najbujnejšega klerikalizma. V tej deželi kraljuje neomejeno ona stranka, za katero pobira tako vestno korake naša ljuba „kat. narodna (?) stranka“ — ta velika prijateljica ljudskošolskega učiteljstva in ljudske izomike. In v tej deželi se godi ljudskemu učiteljstvu uprav sijajno; ljudski učitelj ima v tej deželi prvi 2—3 leta 360 gld. = 720 K plače, a če služi še dalje in dalje in dalje — recimo 20 ali pa še več let — dobiva pa prav knežjo plačo 960 K ali pa — 96.000 vinarjev. A še pri tej sijajno odmerjeni plači je moral c. kr. dež. šol. svet — dobro poznavajoč prijateljstvo posameznih občin do učiteljstva — izdati posebno naredbo, kjer se jim zabičuje, da se mora učiteljstvu redno in vso plačo izplačevati.

Kratkovidnim „Slomškarjem“ prav toplo polagamo na srce, da vprašajo svoje vodilne kroge, kako je to, da se učiteljstvu ravno na Tirolskem tako „izborno“ godi — kajti mi ponižni sluge „liberalstva“ ne moremo nikakor umeti, zakaj ima ravno tirolsko učiteljstvo take „plače“, če se vpoštevava — s kakim pompom ravno „katoliško-narodna (?)“ stranka na Kranjskem razglašava svojo ljubezen do učiteljstva.

Kajneda, prijatelji! tu je potreba vpoštevati ono znano prislovico: „Ne po delih, temveč po besedah nas sodite!“

Da pa „katoliško-narodna (?)“ stranka ne misli resno upoštevati učiteljskih zahtev — pokazala nam je pa takoj v prvem zasedanju novoizvoljenega deželnega zbora, kajti „katoliško-narodna (?) stranka“ je že v začetku ubrala one strune, katere nam obetajo prinesiti najslabšo — godbo — obstrukcijo — no potem pa — dosežemo, kar nam drago. —

„Fant, premlad si še za take stvari!“

Kedar sem začul materine korake, skrtil sem jo za omaro poleg divana, ali bistro oko sitne mamke je naglo zapazilo razburjenost na mojem obrazu:

„Že zopet! Fant, premlad si še!“

„E, mamica, vsakdo po svoje ljubi. Vi srkate bogznakolikrat na dan svojo obligatno kavo, jaz srkam pa tá-le med...“ Objel sem svojo ljubljenko, in poljubov ni bilo ne konca ne kraja.

Fata morgana!

Pa kaj bi vam tožil, ko ne umevate trpečega srca.

Usmilite se me vsaj ve, cenjene gospice, ki imate mehko, kot vosek rahlo srcé — vsaj jedno solzico prosim za svojo drago ljubico, potem bom mirneje spaval!

In ta tragična smrt! Za petdeset odstotkov bi bil manj užaloščen, da mi umre mirne počasne smrti na mehki blazinici. Pobožal bi ji v slovo milo ličece, dal bi ji prijateljski poljub — tako pa je preminila nenadoma — ponesrečila je sirota. Ni padla z obronka v propad, tudi v vrtinec deročih

valov ne, temveč padla je — Bog moj! — z mize na stol, s stola na tla — moja lepa, ljubljena — pipa.

Ej, pa to žalost sem hitro prebolel, prijatelji moji.

Danes imam že drugo ljubico, istinito, živo ljubico. V njenih očeh počiva vsa miloba, blagost, plemenitost; ako pogledam vánje, vidim modro jasno nebo; če ji pogladim zlate laske, občutim mehko gorkoto po vsem telesu; kedar se nasmehlja moja ljubica, vidim raj odprt; in kedar pride véliki moment, da se najine ustnice strnejo v dolg, žarek poljub, tedaj sem gospodar celega sveta... Samo daleč „tam za goro“ biva moja draga, recimo Karola, in bodičevje se vzpenja proti njej, pa se je ne more dotakniti, kajti ona raste vedno višje in višje kot ponosna bela lilija na širem polju sredi ponižnega maka in potuhnjega vražjega strica... In prišel bo oni veliki čas, ko jo prestavim na majhen, a z dišečimi in pisanimi cvetkami posut vrt svojega srca... Tedaj vas povabim, prijateljice, — če le mogoče, prekasno — na svečanostni pir. Dotlej pa zdravi vi in moja zlata ljubica!

Anton Zevnik.

Nad vse zanimivo je pa poročilo g. govornika o „jasnem disciplinarnem zakonu za učiteljsko osebje“. No, tu so pa prav slepe miši lovili — in g. doktor se prav dobro izpozna v tej igri — ker se je povspel do trditve, da se „načrt disciplinarnega zakona, ki ga je predložil bivši (!) dunajski učitelj, sedaj soc. dem. državni poslanec Seitz s svojimi tovariši, v formalnem oziru prav nič ne loči od Schreiterjevega, a v bistvu pa presega **že vse meje**, ker zahteva, da bodi učitelj v besedi in pisavi **v šoli** in izven šole popolnoma prost, v kolikor dopušča **kaz. zakon**“.

Pred nami ležita oba načrta disciplinarnega zakona, a nikjer nismo mogli zaslediti one točke, katera govori o taki prostosti, kakor jo je navajal g. govornik svojim vernim poslušalcem. Govornik se je mogel povspeti do te trditve edino le pred takim „avditorijem“, o katerem dobro ve, da zajemajo vso svojo duševno hrano iz „Slov. Učitelja“. In slednjič bila bi to tako velikanska zahteva — ki bi „presegala že vse meje“, ko bi učiteljstvo kaj takega zahtevalo, kar je g. govornik navajal? Ako za svojo stranko zahtevate ono „popolno prostost“ — ki najčešče ne pozna niti kazenskih zakonov — v službi in javno — zakaj bi pa ravno ista zahteva učiteljstva „presegala že vse meje?“ Kakor pravi prijatelji „krščanske ljubezni in pravičnosti“ nam bodele vendar isto dovolili, kakor dovoljujete sebi-

Jako zanimiv je tudi stenografični zapisnik o sejah šol. odseka, tičočih se ravno onih dveh vprašanj — katerih se je g. govornik — pri zboru „Slomškove zveze“ tako temeljito dotaknil, katerega imamo slučajno tudi v rokah. O stališču, koje je zastopal gosp. govornik v imenu „kat. (?) narodne stranke“ — spregovorimo še ob priliki obširneje; zanima nas le ta razprava v toliko, kolikor se slučajno dotika „učiteljskih zahtev“ v „Slovenca“ in „neskončne ljubezni“ „klerikalcev“ slovenskih, kakor tudi drugorodnih napram učiteljstvu.

Prav radovedni smo — in deželni poslanci, ljudski učitelj, predsednik „Slomškove zveze“ bi imel tu največ povoda vprašati g. govornika, zakaj ni le-ta glasoval pri točki — o disciplinarnem zakonu namreč — da „politično delovanje učiteljevo ne more biti povod discipliniranja“ — za to točko — kak odgovor bi dal g. govornik. Sicer se je ta točka sprejela z enim glasom večine, a ta glas ni oddal zastopnik slovenske stranke (?) temveč samostojni poslanec Breiter.

G. naučnemu ministru in sek. načelniku Berntu je prav imponoval goreč govornik učiteljskih zahtev, kajti odkar je izvoljen poročevalcem grof Stürgkh — (ha! ha! grof pa ljudski učitelj — op. stavca) je veliko upanja (!), da zahteva po izboljšanju disciplinarnega zakona — doseže vsaj deloma povoljni (?) uspeh!! — in če se ne motimo, ima zaslugo pri izbiri tega poročevalca tudi govornik, kajti njemu se vse-kakor dozdeva, da zamorejo šolska vprašanja reševati edino le principi, knezi in grofi — no v sili še kak advokat.

Kake namene imajo pa ravno „klerikalni poslanci“ — in k tem, mislimo, moramo tudi pripoštevati g. Ig. Žitnika — vsaj je voljen na ta program — nam pa prav drastično kaže zahteva uzor katolika in prijatelja ljudskega učiteljstva dr. Gessmanna, da se učitelja dene še na „krajšo verigo“, kakor je sedaj bil. In dr. Gessmann je nekak ideal našim patentovanim klerikalcem.

Vsekakor je pa dobro, da se je v šolskem odseku že izrekla enkrat želja, da se je ravnati do časa, dokler ne bo

disciplinarni zakon preosnovan — strogo po odloku iz l. 1877. Da pa ravno ta odločba smrdi — „ljudskošolskim prijateljem klerikalcem“ v obče — imamo dokazov dovolj ravno na Dunaju, kjer gospodarijo uzori klerikalnih korifej: Gessmann, Lueger, Lichtenstein etc. In kakor posnemajo naši zastopniki „onih istih katoliško pristnih nazorov“ te „korifeje“ v vseh točkah, tako bi jih tudi posnemali v najkrajši dobi v tem vprašanju, če bi prišli do moči.

Ravno tako se nam pa čudno dozdeva, zakaj ni g. drž. in dež. poslanec Ig. Žitnik podrezal načelnika naučnega odseka v onem času, ko je bil naučni odsek že blizu večnega spanja, k delu — kar je seveda moral storiti poslanec Schreiter.

Radovedni smo pa tudi na one razprave „autonomistov“ v kranjskem deželnem zastopu, ko pride disciplinarni zakon po uzoru grofa Stürgkha v razpravo — in ti „autonomisti“ naj bodo le pripravljeni, da pride i slovensko liberalno učiteljstvo skoro z onimi-istimi zahtevami pred deželni zbor, ki „presegajo že vse meje!“

Delovanje učiteljstva z ozirom na socijalnopolitično strujo.

(Predaval pri zborovanji „Savinjskega učiteljskega društva“ Ivan Kramar, učitelj na Vranskem.)

(Dalje.)

Za socijalni razvoj velikega pomena so poleg kmetijskih še bralna, pevška, telovadna in druga društva. Povsodi najdemo, da učiteljstvo vrlo sodeluje in s tem povzdiguje kulturno stanje prebivalstva. Učiteljski ugled bi trpel, ako je v kraju, kjer eno ali drugo slično društvo obstoji, a on bi se mu odtegoval, a ugled bi enako trpel, če postane društveni ud in bi kot takšen društvene dolžnosti zanemarjal. Torej delati in delati.

Za socijalni razvoj posebne važnosti so vzgojevalna predavanja, razni shodi, zabave in veselice. Nič slabega, da celo koristno je, ako učitelji sodelujemo, a biti nam je opreznim in previdnim. Vse se ima vršiti v gotovih mejah in v resnici v razvedrilo in korist udeležencem in stvari sami. Kakor hitro se izneveri društvo svojemu vzvišenemu namenu in začne služiti osebnim željam, obrni mu učitelj hrbet.

Pozabiti se ne smejo dalje gledališčne igre, katere so velicega vzgojevalnega in izobraževalnega pomena, a le tedaj, če so dobre. Naša dolžnost je, dobre predstave po možnosti podpirati, naša dolžnost pa je tudi, slabe predstave, v katerih se delajo neslane šale in se smešijo posamezni stanovi in potrebne naprave, odločno zatreti. Kako nemilo je nas navzoče učitelje zadela pred še ne dolgo časa igra „Damoklejev meč“, katera se je ne daleč od tukaj igrala. Hčerka knjigoveza posebneža se zaljubi v učitelja Ivana. Ta ji po knjigovezinem vajencu vpošlje ljubimno pismo, katero pa k nesreči ne pride v hčerkin, ampak v materine roke. Dovtipni vajenec uganjal je z učiteljem skrajno neslane burke in učitelja je igral kmetijski fant z umetno rudečo brado ter provzročil tudi z svojim lesenoštorastim obnašanjem občni posmeh. Jaz si že ne morem misliti tovariša, ki bi niti toliko olike ne znal, da se v tuji hiši saj odkrije. Najhuje pa so bile besede, katere je knjigovezova žena z vso ošabnostjo in mogočnim glasom zaklicala, ko je za ljubimno razmerje med hčerko in učite-

ljem zvedela. Bile so to besede: „Kaj šomastru naj dam svojo hčer, nikdar tacemu lačenbergerju, ki nima drugega zažreti, kakor kredo in tinto.“

Gospoda, roko na srce in vprašajmo se, li s tako igro našemu ugledu koristimo. V resnici nismo več taki berači, da bi morali tinto in kredo jesti, zakaj torej pred kmetskim ljudstvom tako svoj stan smešiti? Nas prisotne učitelje je to prav nemilo zadelo, kmetje so se začeli muzati in nas pomilovalno meriti, a drugi razumniki so se čudili, da ravno učitelji, kateri so to igro vprizorili, kaj takega strpe! Če res ni druge igre in se igrati na vsak način mora, tedaj se naj vsaj dotični stavki premene in ublaže, ker inace ves naš ugled zakrošnjarimo. Odkrivajmo si sicer svoje težave in slabosti, a le tedaj, kadar smo sami. To storimo najložje pri konferencah in zborovanjih. Javnosti nasproti tega nikar ne kažimo in ne obešajmo na veliki zvon stvari, katere našemu ugledu škodujejo. Z našimi slabostmi itak naši „prijatelji“ pozvanjajo dan za dnevom, škodujé nam in šoli. Kdo se ne spominja markantnega izreka necega državnega poslanca, da je „nova šola prokletstvo za ljudstvo“?! Ne podcenjujmo te dolžitve in podvojimo v odgovor na to našega uma svitile meče in s pomnoženo silo delujmo, da ljudstvo jednake politične korifeje pomete s pozorišča za vedno.

(Dalje prihodnjíč.)

Zmes.

XXXVI.

Ha, ha, ha . . . a, g. urednik! ha, ha! Smejati se moram, da mi solze zalivajo oči, ako pomislim, kako se Slomškarji zvijajo, ker ste jih večkrat pošteno potipali. List katehetov „Slovenski Učitelj“ je prinesel članek „Nekaj v pojasnilo“, kjer skuša zagovarjati zabavni večer „Slomškove zveze“, na katerem se je nečuvno sramotila ljudska šola. Po znanem reku „namen posvečuje sredstva“ trdi klerikalni kolega, da „Tovariš“ ni prinesel ostrega odgovora iz navdušenja za „svobodno šolo“, nego iz osebnih motivov, radi osebnice dr. Žlindre. Ergo dokaz: „Saj si znamo tolmačiti duševno razpoloženje, ako kak propali kandidat prime za pero in začne pisati o svojem zmagovalnem tekmeču (o jej!). Obere in oskubi ga, kolikor ga more in potem ima sladko zavest, da se je nad njim maščeval vsaj — s tiskarskim črnimolom. Tak je bil tudi duševni položaj g. Luke, ko je z uma svitlim mečem viteško zavračal napade „sramotilca ljudskega šolstva.“ Mi to jezico popolnoma razumemo, a zadeva je preveč osebna, da bi se ž njo obširneje pečali.“ — Kdo ne počí od smeha, ako číta tak oslovski razgovor. Iz dosedanje pisače „Tovariševé“ razvidi vsak, komur še možgani normalno delujejo, da se ne pečamo z osebami radi osebnosti, pač pa radi nazorov, ki take osebe razvijajo. Saj še celo osebami v učiteljskem taboru ne prizanašamo, če so napačnega mnenja, tem manje bodemo lajikom, komedijantom in vsevednežem, ki bi zagovarjali po potrebi tudi nesmrtnost hroščev.

Dr. Žlindro privoščimo vam Slomškarjem s kožo, dlako in lasmi vred prav od srea. Imejte ga patent-katolika!

„Slovenski Učitelj“, oprt na veljavne šolske zakone“, hoče odpraviti „liberalno“ šolo že radi tega, ker na Dunaju moli „židovska učiteljica z otroci katoliško molitev“. Čujte in strmite! „Tudi na neki (kje je ista??) drugi šoli se je pripetil enak slučaj z neko židovsko in neko protestantsko učiteljico. Na neki (kje vraga??)

deški meščanski šoli pa moli židovski učitelj s katoliškimi otroci, kar seveda provzročuje veliko pohujšanje.“

In čuj, katoliška duša! „Na neki (kje zlodja??) ljudski šoli, katero po veliki večini obiskujejo katoliški otroci, si je znal židovski veroučitelj z raznimi spletkarijami priboriti pravico, da je zapisal učno snov v ono rubriko tednika, ki je doslej pripadala katoliškemu katehetu. Ta se je zaman pritožil na okrajni šolski svet. Židovski veronauk gospoduje v katoliški šoli!“ Kdor tega ne veruje, ta je pogubljen. Zelo čudno se nam zdi, zakaj famozni urednik klerikalnega tovariša nikdar ne imenuje kraja, kje se je to zgodilo.

In iz takih neimenovanih krajev se navajajo slučajji, da se pride do zaželjenega sklepa: „A tu se ne gre za posamezne kraje in dežele (aha, tja moli pes taco, vi brezdomovinci!), treba se je ozirati na vsó državo (ali nima nič judov in protestantov et tutti quanti?) in zasledovati razne pojave v modernem šolstvu. Ti pojavi pa so taki, da jih ljudstvo ne more biti veselo. Vedno bolj očitno se kaže tisti brezverski duh, ki je započel sedanje šolske zakone (na katere so tudi Slomškarji „oprti“, glej, glej!), in ki hoče iztrebiti iz šole še zadnje ostanke krščanstva (kakšni so ti ostanki??). In to brezverstvo moderne šole (na katero so oprti Slomškarji) in modernih učiteljev je prokletstvo za narod.“

Po teh sofističnih dokazovanjih — quod bene notandum — je pribito, koliko trpe katoliški otroci v brezverskih šolah, kje, se ne ve, ali morda v Wresznu? Zato je moderna šola prokletstvo za narod!

V goriškem Alojzijevišču je brat Fridolin oskrunjeval otroke tako rekoč z vednostjo predstojnika, ki je bil njegov spovednik. Sklepajmo iz določenega dobro znanega poedinega slučajja po vašem receptu na občnost, tedaj pridemo do zaključka, da je treba odpraviti vse samostane. Zdaj imamo zanimiv dilema, kaj je večje prokletstvo za narod, ali ljudske šole ali samostani. Erkläret mir, Graf Oerindur . . .!

Na zapor obsojeni urednik „Slovenca“ dr. Lampek je zadnjič omenil, da je članek g. Kramarja grozno neumen. Na to odgovarjam nepoklican, naj dr. Lampek číta „Nathan der Weise“. Sapienti sat! Manj se čudim, da je o Vas, gosp. urednik, pisal, kako ste pobožno pisali v životopisih slovenskih junakov, ko vendar urejate brezverskega „Učit. Tovariša“.

V goriški okolici je neki duhovnik najel več klerikalnih kimavecev, da so šli nad voditelja okrajnega glavarstva grofa Attemsa kot predsednika okrajnega šolskega sveta, naj zgrabi one učitelje, ki so se udeleževali volilnega gibanja. Vložili so tudi podle, lažnjive ovadbe na deželni šolski svet. Fej, judežev zarod!

Ravnatelj Lapajnetu je v „Zadrugo“ pisal neki prismojenec, ali bi ne bilo dobro, ko bi se Slomškarji malce spokorili in bi vsa „Slomškova Zveza“ pristopila „Zavezi“. Bog daj norcem pamet!

Na Štajerskem so dobili novo službeno razpredelnico z rubriko „politično vedenje“. Oj, Kielmannsegg, ali še živiš? Sliši se, da bodo radi tega nemške stranke vložile interpelacije na vlado. Ali store to tudi slovenski štajerski poslanci, nam ni znano. Dekan Žičkar tega gotovo ne stori! Ga bode demo vsaj natančneje poznali. Do svidenja!

Rešetar.

Dopisi.

Srbija.

Pravila (štatuti) školskog muzeja u Beogradu (Srbija). Čl. 1. Proslavljajući stogodišnjicu od rođenja pok. Jov. Gavrilovića, dobrotvora srpskih učitelja, srpski učitelji osnivaju školski muzej. Čl. 2. Cilj je škol. muzeju, da srpskim učiteljima i drugim prosvetnim radnicima stvori mogućnost, gde bi oni upoznavali savremena in bivša nastavna sredstva, kao i sve potrebe za škole, djake i učitelje, i u opšte savremeno i prošlo stanje osnovne nastave u srpstvu i drugim zemljama; a, upoznavajući ih s tem cilj je škol. muzeju, da utiče na usavršavanje, umnožavanje i širenje nastavnih sredstava i u opšte da utiče na napredak srpskih škola. U tom cilju u škol. muzeju će se pribirati, čuvati i posetiocima na ugled stavljati nastavna sredstva (poglavito za osnovnu nastavu), raznovrsne potrebe za škole, djake in učitelje, kao i sve ono, što ima istoriske vrednosti za poznavanje razvitka srpskih škola. Čl. 3. Škol. muzeju je stalno mesto u Beogradu. Čl. 4. Škol. muzej stoji pod zaštitom ministra prosvete, a o njemu se stara „Glavni Odbor Učiteljskog Udruženja“, a neposredno njim upravlja naročita uprava muzeja, koju sastavljaju: upravnik muzeja i dva pomoćnika. Čl. 5. Upravu muzeja bira učit. skupština na tri godine i to upravnik i jednog pomoćnika od učitelja u Beogradu, a drugog pomoćnika od učiteljica u Beogradu. Prvu upravu izabracé Glavni Odbor Učiteljskog Udruženja kao privremenu do prve učit. skupštine. Tako isto će Gl. Odbor privremeno popunjavati mesta u upravi muzeja, ako se ma kojim načinom uprazne. Čl. 6. U školskom muzeju će se prikupljati stvari kupljene, poklonom dobivene i one koje bi neko samo na izvesno vreme muzeju ustopijo ili tu izložijo. O svemu tome uprava muzeja vodiće tačne spiskove, u kojima će beležiti imena onih, koji so muzeju što pribavili, poslali ili poklonili. Čl. 7. Troškove oko uređivanja podnosiće učit. udruženje uz pomoć koju muzej dobije od ministarstva i od drugih pomagača. Svi izdatci čine se po predlogu uprave muzeja i po odobrenju Glavnog Odbora Učitelj. Udruženja, a prema budžetu koji na muzej odredi učit. skupština. Čl. 8. Na kraju svake škol. godine uprava muzeja podnosiće g. ministru prosvete i učit. skupštini izveštaj o izdatcima i stanju muzeja u toj godini. Čl. 9. Škol. muzej biće svakome otvoren u dane, koje odredi uprava muzeja dogovorno s glav. odborom. Za pristup u šk. muzej mogu se primati samo dobrovoljni prilozii, koji će se trošiti samo na muzej. Čl. 10. Ako bi Učiteljsko Udruženje prestalo, predaće se škol. muzej ministarstvu prosvete na dalje staranje.

Školski muzej u Beogradu. Novembra 24. (st. k.) 1896. god. proslavljena je kod nas stogodišnjica od rođenja učiteljskog dobrotvora pok. Jov. Gavrilovića. Tada je Glavni Odbor Učiteljskog Udruženja rešio da zasnuje jednu novu prosvetnu i kulturnu ustanovu pod imenom Školski Muzej. Ta je odluka odmah i izvršena. Na osnivanje ovoga muzeja odredio je Gl. Odbor Učit. Udruženja 500 dinara, propisao štatute i izabrao za upravnik muzeja vrednog beogradskog učitelja g. Dim. J. Putnikovića, koji se na tome mestu i danas nalazi na opšte zadovoljstvo sviju nas srpskih učitelja.

Sem pomoći koju je muzej dobio od učit. udruženja obratio se njegov upravnik i g. ministru prosvete za pomoć. Ondašnji g. ministar (on je sad opet kod nas postao ministar) Ljuba Kovačević odazvao se rado pozivu upravnik muzeja i odmah rešio da se muzeju izda pomoć od 600 din. (K.), da mu se

predadu školske stvari koje se u ministarstvu nalaze, i preporučio je ovu ustanovu pažnji i potpori učitelja-ica i školski vlasti u Srbiji.

Uprava naše državne štamparije po odobrenju g. ministra prosvete, predala je muzeju zbirku škol. knjiga u njoj štanpanih. Uprava se obratila molbama ministarstvima prosvete sviju naroda u Evropi in od njih zamolila njihove škol. knjige i ostale potrebe. Mnogi od njih odmah su se ovoj molbi odazvali i poslali lepe zbirke školskih knjiga i drugih potreba.

Naročito je lepu zbirku knjiga, slika i nastavnih sredstava poslalo e. kr. ministarstvo prosvete iz Beča. Mnoge prosvetne ustanove, knjižarska preduzeća i mnoge odlične ličnosti iz prosvetnih krugova srpskih i slovenskih zemalja pomogli su ovu našu novu kulturnu ustanovu.

Izložbe muzeja.

Prvu svoju izložbu priredio je škol. muzej od 3—10. avgusta 1898. g. Otvaranju ove izložbe prisustvovalo je mnogo odličnog sveta naše prestonice i 200 učitelja-ica sa 15te učiteljske skupštine koja je tada u Beogradu održana.

Ovu izložbu posetili su i svi beogradski učitelji-ice sa svojim učenicima-ama a sem njih i nekoliko učitelja iz unutrašnjosti sa svojim učenicima. Druga izložba otvorena je 24. juna 1899. god. opet za vreme rada učiteljske skupštine. Na ovoj izložbi držao je g. upravnik muzeja predavanje o važnosti ove ustanove. I ova je izložba odlično posećena. Vredni upravnik škol. muzeja g. Putniković pohodio je prošlogodišnju parisku izložbu (i ako g. Putniković ima poznanika medju zagrebačkim učiteljima opet nije niko od njih našao za potrebno da mu javi za otvaranje škol. muzeja u Zagrebu) i obogaćen iskustvom koga je tamo proširio uradio je mnogo za napredovanje ove korisne ustanove.

G. upravnik obratio se molbama komesariatu raznih država koje su na izložbi zastupljene bile i zamolio za razne zbirke škol. predmeta. Preko Srba koji u Americi žive dobio je naš škol. muzej nekoliko knjiga i dr. školskih potreba iz američkih škola. Naš škol. muzej smešten je u prostorijama građanske škole na dunavskom kraju u Beogradu.

Opština beogradska ustupila je lokal besplatno, ali je on postao, umnožavanjem zbiraka vrlo teskoban za smeštaj muzeja, tako da je upravnik predložio da Učit. Udruženje kupi kuću za smeštaj muzeja i ostalih lokala potrebnih Udruženju. Na žalost XVIIIta nčit. skupština nije mogla, sa raznih razloga, prihvatiti ovaj predlog.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo si je izvolilo na svojem obćnem zboru dne 15. t. m. naslednji odbor: predsednik g. Fr. Gabršek, podpredsednica gđe. Agneza Župan, blagajničarica gđe. Minka Marout, tajnik g. Janko Likar, odborniki gg. Jakob Furlan, Rudolf Vrabl in Makso Josin. Po obćnem zboru je priredilo isto društvo starosti ljubljanskega učiteljstva, g. šol. ravnatelju Fr. Raktelju slavnostni večer v počašćenje njegovemu odlikovanju. — Prišlo je tudi več slavljencevih prijateljev.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj zboruje v nedeljo, dne 2. marcija t. l. ob pol 11. uri dopoludne v okol. deški šoli v Celji (nova ulica, 9) z nastopnim vzporedom :

a) Zapisnik. b) Petje. c) Društvene zadeve in nasveti. d) Zopetni razgovor o pravilih „Zaveze slovenještajerskih učiteljskih društev“. e) Iz šolske prakse. K obilni udeležbi vljudno vabi

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 6. marca t. l. ob 10. uri dopoldne v Slovenski Bistrici z nastopnim vzporedom: 1. Petje; poje se L. Hudovernikova „Naša zvezda“ in Volariča „Gospodov dan“. 2. Zapisnik, dopisi, poročila. 3. Predavanje, govoril bo g. Urek. 4. Pregled in odobrenje računa za leto 1901. 5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Jos. Sabati, predsednik.

Brežiško-sevniško učiteljsko društvo zboruje dne 2. marca t. l. na Vidmu po sledečem dnevnem redu: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. O šolskem raku. 4. Kako pospešuj učitelj kmetijstvo? 5. Nasveti. Tovariši in tovaršice! Pridite zopet vsi stari in zvesti društveniki in pripeljite v naš krog še kakega novega člana! Na delo, kajti časi so resni!

Odbor.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je imelo dne 6. februarja izvanredni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Predsedstvena naznanila. 2. Gospodinjstvo v ljudski šoli. 3. Utok radi petletnic. 4. Razni predlogi.

Blizu 50 društvenikov je s svojo prisotnostjo dokazalo, da smo se oklenili našega društva s tem večjimi vezmi, s čim večjim pritiskom nam hočejo neprijatelji rušiti našo stanovsko organizacijo. Venec vrlih zavednih koleginj je jasno pričal, da tudi naše dražestne tovaršice umevajo boje za naše stanovske interese ter hočejo z nami polnoštevilno pogumno korakati do stanovskega napredka in svobode! — Čast jim!

1. Predsednik Tomaž Jug omeni, da je odbor odposlal potom „Zaveze“ prošnjo za slovensko univerzo v Ljubljani; deželnemu zboru je poslal prošnjo za ureditev in izboljšanje učiteljskih plač; povdarjal je, da morajo učiteljice imeti enake plače z učitelji, kar se je tudi zahtevalo v prošnji in da se je zahtevalo za pouk v ženskih ročnih delih še posebno plačilo i. t. d. — Omenil je tudi, da je deželni šolski nadzornik gosp. Anton vitez Klodič upokojen in povišan v čast dvornega svetnika, za kar naj mu zborovalci izrečejo brzoglavne čestitke. Naložil se je ta predlog Alojziju Urbančiču v izvršitev.

2. Požrtvovalna koleginja Krsnik-ova je predavala o gospodinjstvu v ljudski šoli. Z zanimanjem smo sledili krasnemu dovršenemu referatu, v katerem so se posebno zrealile divne lastnosti uzorne gospodinje, katere dvigajo sleherno žensko bitje do one popolnosti, o kateri sanjamo vsi moški, katera imponuje celo najzagrizenejšemu sovražniku nežnega spola. Vzgojujmo slovenskemu narodu takih gospodinj, kakor nam jih je toli dovršeno očrtala vrla gospa referentinja in rešen bode velik del — socialnega vprašanja.

Tovariš Alojzij Urbančič se zahvali v imenu zborovalcev za zanimivo predavanje, katero nam zopet dokazuje zavednost in učiteljsko samozavest naših vrlih tovaršic in izreka svoje največje veselje, da je marljiva dama-koleginja otvorila vrsto damskih predavanj v našem društvu. Govornik pozivlja vse vrle tovaršice, naj se prijavljajo društvenemu odboru z raznimi predavanji. Naš, od raznih strani zatirani stan nam nudi toliko zanimivega gradiva v obdelovanje, da bi ga ne nehali obravnavati v vsi svoji življenski dobi. Med tem gradivom gotovo najde vsaka zavedna tovaršica, slehern odločen tovariš, obilico snovi po svojem okusu. Le delavnost, odločnost in samozavestni nastopi nam pribore boljših in svobodnejših časov, kateri se nam bližajo z brzimi koraki. Torej: Z uma svetlim mečem na delo!

Tovariš Možina prosi gospo predavateljico, naj priobči svoj izborni elaborat v enem ali drugem listu, kateri je najbolj razširjen med našim ljudstvom, da ga bode čitalo slovensko

ljudstvo širom naše domovine, da se navdahnejo s temi nazori vse slovenske gospodinje.

Predsednik izreče iskreno zahvalo imenom društva marljivi dami koleginji in se pridružuje izvajanjem svojih predgovornikov.

3. Tovariš Alojzij Urbančič poroča o petletnicah, katere nam zagotavlja najnovejši deželni zakon z dne 6. oktobra 1900. št. 26. § 5. že s prvim dnevom službenega nastopa, dasi nam noče tega pripoznati c. kr. okrajni, ne c. kr. deželni šolski svet in tudi ne c. kr. naučno ministrstvo. Poročevalce pojasnjuje zakon in pravi, da poda utok na c. kr. upravno sodišče, ako prevzame del stroškov okrajno učiteljsko društvo s tem, da plača dotičnega odvetnika, kateri ga bodo zastopal v tej aferi. Z oduševljenjem se je soglasno sklenilo, da se prevzame pokritje teh stroškov, katerim bodo menda participirala tudi druga stanovska društva v deželi, po mnenju tovariša Lapanje tudi „Slomškova podružnica“. (!?) Vso zadevo prepuste zborovalci v izvršitev poročevalcu in rekurentu Alojziju Urbančiču. Upati je vsekakor, da si priborimo računanje petletnin že s prvim službenim nastopom, ker § 5. govori jasno in nedvombeno v tem smislu, kar potrjuje še naslednji § 6. istega zakona, kateri uničuje vse prejšnje §§ radi petletnin ter jasno priča, da se po novem zakonu ne sme več računati petletnine po spričevalu usposobljenosti, temveč po službenem nastopu. Žalostno, da se moramo boriti za to v zakonu zagotovljeno pravo z vso odločnostjo do najvišje inštanice.

4. Predsednik Jug omeni, da se bodo odslej vršile redne odborove seje vsak prvi četrtek v mesecu pri Jelenu, kar so zborovalci in odborniki z veseljem vzeli v znanje.

Tovariš Urbančič Alojzij pozivlja goriško učiteljstvo, da naj pristopi polnoštevilno k „Šolski matici“, prosi zborovalce, da naj razširjajo Zvonček, priporoča zavednim koleginjam Popotnika v naročitev in roti tovaršice, da naj si vsak oskrbi stanovsko glasilo „Učiteljski Tovariš“, ktere ga moramo podpirati gmotno in s sodelovanjem, da dvignemo svoj stanovski list do največjega ugleda. — (Tako je prav! Uredništvo).

Isti tovariš povdarja, da je v vsakem stanu definitivno imenovanje nekaj avancement, le pri učiteljstvu je baš nasprotno. Vsak mlad tovariš se ga boji, ker zna, da se mu z istim mesto pomnože še le znižajo njegovi dohodki radi plačevanja raznih pristojbin. Treba bode pričeti z akcijo, da se z definitivnim imenovanjem učiteljstvu tudi zviša dohodke, da bode laže zmagovalo vplačevanje mnogih pristojbin in raznih fondov, kar je pač žalostno, da se od velikanske plače 70—100 še odtrga nekoliko kron radi definitivnega imenovanja, katero vsako smatra za nekako povišanje v svoji službi.

Predsednik Jug zaključil zborovanje z željo, da bi bilo naše delovanje v blagorprocvitajočemu se šolstvu in svobodljubnemu učiteljstvu, katero hodi nevstrašeno po začrtani poti pravega napredka, omike in svobode.

Književnost in umetnost.

Zvonček. Štev. 2. Vsebina: Tihi gozd (Fr. Žgur) — Skesanec (L. grof Tolstoj). — Pevec (Vida). — Lisica (dr. Iv. Robida). — Dva cveta (Bogomila). — Prst v ustih (J. Pangrac). — Nezgoda gospoda Frfulje (6 slik). Mladi risar in slikar (V. Sič). Tudi ta številka ima več ilustracij. „Zvonček“ toplo priporočamo.

Ivan Giontini: Mladinske knjižice. Prejeli smo 7 knjižic z barvastimi naslovnimi podobami in sicer: a) Narodne pripovedke za mladino. I. Zbral Dominicus (45 h) — b) Na preriji. c) Naseljenci. d) Stezosledec. e) Poslednji Mohikanec. Angleški spisal J. F. Cooper. (52 h). — f) Eri. Spisal dr. K. May. (45 h). — Mirko Poštenjaković. Povest za dečke od 12. do 15. leta. Nemški spisal Fr. Fr. Frisch, prosto poslovenil Janko Leban (45 h). Mladina bo gotovo rada čitala te knjižice, zato jih prav toplo priporočamo.

„Knjižnica za mladino“ — naš trdi skrivnostni oreh.

Oreh je jako koristno sadno drevo. Le porojen slepee ali blaznež more temu oporekati. Ali se ne razvesele otroci in odrasli, kadar otresajo orehove košate veje in se ti vsuje orehov na trato kakor toče ob nevihti? Orehova potica, ti nam povišuješ slovesnost novega leta, božičnih, velikonočnih, binkoštnih in drugih praznikov! Ti krasiš obloženo mizo ob veselih svatovščinah, tekneš nam slastno o rojstnem dnevu, godu in o drugih podobnih priložnostih! Vsak dan bi nam šla v slast, ko bi je le bilo. Če ni orehov pri hiši, so gospodinje ob praznikih nevoljne, gospodarji mrmrajo nezadovoljno, češ, dobrih časov je vedno manj; hlapci in dekletje godrnjajo, da hiša gre rakovo pot. Človek, trpin, si poželi ob praznikih ne samo mesa, temveč tudi orehovih potic. Prinesli so nekdanje orehe v tuje dežele, kjer raste sicer različno sladko sadje, vendar orehov tam Bog ni dal. Kakor nalašč v nerazumljivo zagonetko so našinci tamkajšnjim domačinom ponujali: „Jako okusni so, prigriznite!“

Nevoljni so jih zagnali v stran: „Ali si hočemo na njih zobe polomiti? Naj vas bès! Naši zobje so za kruh, a ne za vaše trde kroglice!“ Osramočeni so nevedneži zijali našince, kako so ti pobrali zagnane orehe, jim razklali z nožem trdo luščino, izluščili iz nje okusna jedra, slasten prigrizek h kruhu, fina primes k poticam in dobro zdravilo proti boleznim. Nevednost in zaslepljenost je pač največja nesreča za narod. Prezira, da, celo vstran zaganja to, kar bi mu olajšalo trpeče življenje, mu ozdravilo moreče bolezni. Zato ne more naprej, ponujani pripomoček vzame na cesti poteptan nezasluženi konec. Vstal je med Slovenci podjeten domačin, vrl rodoljub, a vseedno od naše strani tujec, ker ga še nismo prav spoznali. Ponuja nam orehe, prav zlate orehe za našo mladino. Z novim letom 1902. je začel po presledku dolgih pet let zopet izdajati „Knjižnico za mladino“, da bi se slovenski šoli in slovenskemu domu dala priložnost iz slastnih orehovih jedere speči za stradano dušo slovenske mladine okusnih orehovih potic, pripraviti zdravilo proti njenim slabostim, „Nate, slovenski starši, dobrih orehov!“ da govorim v podobi, se je bralo kmalu po novem letu po naših časopisih. Kako smo sprejeli ponujane orehe domačega „tujca?“ Prav tako kakor oni nevedneži v neznani deželi naše orehe. Kdo si bode dal kar meni nič tebi nič drobiti zobe — ki so ustvarjeni menda le za črni kruh — na trdih in skrivnostnih orehovih luščinah, ko niti ne vemo, kaka jedra tiče v njih! Štajarski Slovenec je, — Bogu bodi potoženo — proti svojcem, rojakom nezapen, proti Nemcem pa preveč zaupen! Noče in noče seči po orehih, noža se mu pa menda tudi škoda dozdeva. Skopuh ni, ker si pridno naroča nemške časopise in knjige! Kje tiči vzrok tega nezanimanja? Od solnčne Gorice sem prihaja k štajerskim bratom opravičen vzdih: „Mala, kraševita, ubožna Primorska si je za 200 šol naročila ob novem letu 200 „Knjižnic za mladino“, bogata slovenska Štajerska pa še 50 ne. To kaže, da se bode moralo začeto izdavanje „Knjižnice za mladino“ zopet ustaviti, ako se do malega travna 1902. l. v vseh slovenskih deželah ne nabere vsaj 1000 naročnikov. Nočete poznati orehov? Vam-li je več mar za nemške knjige in časopise? Za druženje z Nemci, za zanemarjanje naše slovenske dece? Ka aj . . . .? Čakajte, ker ne poznate slastnega jedra v ponujanih orehih, vam ga hočem jaz izluščiti iz trde, skrivnostne orehove luščine, vam razložiti njegovo nasitljivost in zdravilno moč, potem se bomo menda razumeli!

„Domovina“.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Gosp. Simon Punčah, nadučitelj v Šmariji, 2 K na knj. kr. podr. — Učiteljstvo III. mestne deške šole v Ljubljani 10 K.

Osebnosti. V goriškem okraju so stalno upokojeni: g. Vodopivec Ferdinand, nadučitelj v Mirnem; g. Kacafura Anton, nadučitelj v Smartnem in gospica Eliza Manzoni, učiteljica v Kanalu. — Gdč. Roza Jelenc, časna učiteljica v Framu na Štajerskem, je dobila zač. službo v

Gor. Logatecu na Kranjskem. — Nameščen je kot učitelj v Marenbergu ondodni začasni učitelj E. Kompst, na šoli v Muti definitivni učitelj g. Alber Pavlin iz Št. Štefana v Rožni dolini; na dekliški šoli v Slov. Bistrici definitivna učiteljica gdč. Otilija Fajgelj v Zrečah. Trirazredna šola v Pišecah pri Brežicah se razširi v petrazrednico.

„Slovenec“ — ta naš dobri in skrbni prijatelj, je ponatisnil „listnico upravnštva“, katero smo priobčili v zadnji številki našega lista. Blagohotni „gospodje“, ki pišejo „Slovenca“, vedó, da učitelji nimamo toliko denarja, kolikor ga imajo sami, zato iz zgolj usmiljenja do nas naše „listnice upravnštva“ prav radi ponatiskujejo. Naročnike prosimo, da se v čim večjem številu odzovejo dne 1. sušca tej „listnici“, da nam bo mogoče potem poročati, kakošen uspeh je imel ponatisek listnice našega upravnika. Čim več naročnine nam bo došlo, tem večje veselje bo to za milosrčne „gospode“, ki se zbirajo okolu našega najzvestejšega prijatelja „Slovenca“. Kdor se pa ne bo mogel odzvati prošnji našega upravnika, naj pa to naznani „Slovencu“. Gotovo bodo ti „gospodje“ prav radi poravnali vso zaostalo naročnino za naš list, saj tudi Slomškarjem pošiljajo in pišejo „Slovenskega Učitelja“ brezplačno, tudi, če jim ga desetkrat vrneš ali pa naznaniš, da ga ne maraš. Res, blagor nam učiteljem, ker imamo tako dobre „prijatelje“ na svoji strani. Prepričani smo, da bi nas iz same ljubezni najraje pojedli!

Fotograf Alojzij Wenger v Radovljici ima še nekaj slik skupine zborovanja „Zaveze“ na Bledu. Prodaja jih po znižani ceni po 3 in 2 K. Za g. fotografa so te slike mrtev kapital, zato prosimo, da si jo naroči, kdor le more. Slike so res lepe. Da bi g. fotograf ne imel škode, naj si jo naroči tudi vsako društvo.

„Krainischer Lehrerverein“ je imel dne 5. prosinca svoje glavno zborovanje. Pri tej priliki se je enoglasno sklenilo, vložiti na deželni zbor prošnjo za izboljšanje učiteljskih plač na Kranjskem. Vsprejel se je predlog nemškega učiteljskega društva „Gottschée“, ki glede izboljšanja učiteljskih plač to-le predlaga:

I. Drugačna razdelitev temeljnih plač in sicer tako, da se uvrsti v 1. plačilni razred 20%, v 2. plačilni razred 30%, v 3. plačilni razred 30% in v 4. plačilni razred pa 20% stalno nameščenega učiteljstva na Kranjskem. (Slovensko učiteljsko društvo pa prosi za tako razvrstitev vsega, torej tudi začasno nameščenega učiteljstva. Le, če se upošteva vse učiteljstvo, bi prišlo v 4. plačilni razred primeroma malo def. učiteljstva, ker bi bilo v tem razredu uštetu tudi začasno nameščeneno učiteljstvo, približno 80 učnih oseb. Če bi se pa oziralo samo na stalno nameščeneno učiteljstvo, stoji pa deželno „Slovensko učiteljsko društvo“ odločno na stališču, da se 4. plačilni razred s 1000 K popolnoma odpravi. — Uredništvo.)

II. Petletnice naj se povišajo na 200 K ter naj se uštevajo od dne izpita učne usposobljenosti, ne pa šele od stalnega nameščenja.

III. Vsemu stalno nameščenemu učiteljstvu, izvzemši učiteljstvo v Ljubljani, katero ima z ozirom na veliko draginjo v glavnem mestu svoje posebne določbe, naj se dovoli stanarina in sicer učiteljstvu 1. in 2. plačilnega razreda 200 K in učiteljstvu 3. in 4. plačilnega razreda pa 100 K.

IV. Opravilne doklade naj se povišajo za enorazrednice na 120 K, za dvorazrednice na 200 K, za trirazrednice na 300 K in za štiri- in večrazrednice na 400 K.

V. Zakoniti dve leti pred izpitom učne usposobljenosti naj se uštevata v pokojnino. — To so seveda minimalne zahteve. Tudi zahteve deželnega „Slovenskega učiteljskega društva“ bomo priobčili, kakor hitro nam jih odbor pošlje.

Regulacija učiteljskih plač na Kranjskem. Nemško učiteljsko društvo „Gottschée“, ki je zborovalo dne 31. grudnia m. l., je sklenilo na tem zborovanju v svrhu izboljšanja učiteljskih plač na Kranjskem stopiti v zvezo z nemškimi deželnimi poslanci, z nemškim deželnim učiteljskim društvom: „Krainischer Landes-Lehrerverein“ in z deželnim „Slovenskim učiteljskim društvom“. (V ta namen je imelo odposlanstvo učiteljskega društva „Gottschée“, obstoječe iz 5 članov, dne 5. prosinca v Ljubljani posvetovanje z g. Jakobom Dimnikom.)

„Krainischer Landes-Lehrerverein“ bo imel prihodnje zborovanje v Kočevju. Po našem mnenju bi bilo prav in koristno, da bi tudi deželno „Slovensko učiteljsko društvo“ priredilo časih shode na deželi, recimo eno leto na Notranjskem, drugo na Gorenjskem in tretje pa na Dolenjskem. S tem bi se društveno življenje nekoliko bolj oživel, hkrati pa gojila učiteljska zavest med člani. Če zboruje društvo leto za letom vedno le v Ljubljani, se vdeleže tega zborovanja leto za letom tudi vedno le eni in isti člani, t. j. ljubljansko učiteljstvo, učiteljstvo iz okolice in učiteljstvo, službujoče ob železnicah. Pa še o teh zborovanjih se premalo izve; o izidu zadnjega zborovanja ni ne v šolskih in ne v drugih listih nič poročila. Pa tudi nekatera okrajna učiteljska društva so tako malo-brižna, da vsako leto samo enkrat zborujejo, da se izvoli odbor, potem pa zopet za eno leto mirna Bosna; pa še o tem zborovanju svet ničesar ne izve. Dolžnost posameznih društev bi morala pač biti, da se o vsakem zborovanju poroča v liste in v prvi vrsti v naš list, ker je glasilo „Zaveze“ in zastopa zgolj učiteljske interese. Učiteljstvu v korist je pa tudi, če se o izidu društvenih zborovanj poroča tudi v naše dnevnik in druge nam prijazne liste na pr.: „Slovenski Narod“, „Soča“, „Domovina“. Vaznejši ukrepi naj se poročajo tudi v uradni list. Seveda, v prvi vrsti je to delo in naloga tajnikova; če pa društveni tajnik to nerad stori, naj pa zbor pri vsakem zborovanju določi enega ali več poročevalcev za posamezne liste. Torej, prosimo!

† Ivan Dolinar, bivši c. kr. okr. šolski nadzornik za tržaško okolico, je umrl dne 13. t. m. v Trstu. N. v m. p.!

Učitelji-vojaki, ki nočejo biti enoletni prostovoljci, lahko postanejo računski podčastniki in računski poročniki v rezervi. V ta namen morajo prebiti štiri tedne, ki se štejejo za orožne vaje, v aktivni službi, potem polože izpit za računске častnike ter postanejo takoj rač. podčastniki I. razreda (stražmešter pri domobrancih).

Deželni odbor kranjski je kot svoja zastopnika v deželnem šolskem svetu zopet izvolil deželna odbornika gg. dr. Tavčarja in dr. Schafferja.

Častno občanstvo je občina Aršiče pri Litiji podelila g. Fortunatu Lužarju, učitelju v Izlakih.

Praznovanje papeževga jubileja. Dne 20. t. m. stopi papež Leon XIII. v 25. leto svojega vladanja.

IV. shod slovanskih časnikarjev bo letos o Binkoštih v Ljubljani.

Nadvojvoda prestolonaslednik v Petrogradu. Dne 7. t. m. ob 3. popoldne je dospel nadvojvoda Fran Ferdinand v Petrograd, kjer ga je sprejel car Nikolaj z velikimi knezi ter z najsijajnejšim spremstvom. Petrograd, zavrt v belo snežno odejo, je bil ves v zastavah, in občinstvo je prirejalo prestolonasledniku najviharnejše ovacije. Listi pišejo o iskrenem prijateljstvu Rusije in Avstro-Ogrske. Splošno se naglašča, da ima prestolonaslednikov poset dokaj dalekovažen pomen. „Svet“ piše, da tvorijo večjo polovico avstrijskih državljanov Slovani, katerim je nadvojvoda radi svojega zakona s češko grofico Chotkovo jako simpatičen.

Koroško učiteljstvo. Z novim letom 1902 službuje na Koroškem 670 stalnih učiteljev in učiteljic. Nedavno se je vršilo toletno pomaknenje v višje plačilne razrede ter je prišlo iz drugega v prvi razred po službenih letih 10 oseb, po izvanrednem upoštevanju pa 4, iz tretjega v drugi plačilni razred je prišlo po službenih letih 19 oseb, po izvanrednem odlikovanju pa 9 oseb, skupno tedaj 42 učiteljskih oseb. Potemtakem je izmed 670 stalnih učiteljskih oseb v prvem plačilnem razredu 134, v drugem 201 in tretjem 335.

Na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani je bilo koncem dovršenega I. semestra 618 dijakov, izmed katerih je dobilo prvi red z odliko 52 dijakov, prvi red 417, drugi red 124, tretji red 22 dijakov. Neizprašan je bil 1 dijak.

Na goriško gimnazijo pride kot suplent g. dr. Josip Srebernič, rodom iz Solkana, ki je leta 1896. z odliko dokončal gimnazijske nauke.

Na cesarja Franca Jožefa mestni višji dekliški šoli v Ljubljani je bilo v prvem poluletu v prvem letniku 42 učenek ter je dobilo prvi red z odliko 4 učenek, prvi red 32, drugi red 6. V drugem letniku je bilo 28 učenek in je dobilo prvi red z odliko 5 učenek, prvi red 20, drugi red 2 učenki, neizprašana je bila 1. V tretjem letniku je bilo 27 učenek ter je dobilo prvi red z odliko 11 učenek, prvi red 14 učenek, drugi red je dobila 1 in neizprašana je bila 1 učenka.

Razpisane učiteljske službe. Na ljudski šoli pri Št. Lenartu v Slov. goricah je z Velikonočjo, popolniti učiteljsko mesto definitivno ozir. začasno. Prošnje do dne 20 t. m. na krajni šolski svet. Na dvorazredni, v tretjem krajnem razredu se nahajajoči ljudski šoli v Trbonjah, pošta Vuzenica, z dvojezičnim poukom je popolniti mesto nadučitelja definitivno ali začasno. Prošnje na krajni šolski svet do dne 15. marca. Na trirazrednici v Št. Ilju na Paki, pošta Mislinje, s slovenskim učnim jezikom je popolniti mesto učitelja. Prošnje do dne 15. marca na krajni šolski svet.

Koliko je treba spanja učencem? Zdravstvena komisija za Rusko je določila, da morajo spat učenci pod deset leti 10 do 11 ur, učenci od 10. do 13. leta 9 do 10 ur, starejši učenci 8 do 9 ur. Slabotni, slabokrvni in od dela utrujeni učenci morajo spat po eno uro več.

Dolgost dneva in noči. To lahko izračuniš vsak dan, ne da ti treba koledarja. Če ono uro, ob kateri solnce izhaja, dvakrat pomnožiš, dobiš dolgost noči; kadar pa pomnožiš ono uro, ob kateri solnce zahaja, pa dobiš dolgost dneva. Če izhaja na pr. solnce ob sedmih zjutraj, tedaj je noč 14 ur dolga. Če pa zahaja solnce ob petih, potem je dan 10 ur dolg.

Za pokončevanje gadov. Štajerski deželni odbor je izdal vsem občinam štajerske dežele poziv, da pričnejo s pokončevanjem gadov v namen, da se ta golazen iztrebi na Štajerskem. Dež. odbor je razpisal obenem nagrado 3 K za vsakega ubitega gada ali strupeno kačo. V dokaz, da je kdo res ubil gada, mora poslati njegovo glavo kustosu geologične zbirke v Gradcu. Res, posnemanja vredno!

Listnica uredništva.

Prostor imamo za daljši članek, ki bi lahko izhajal celo leto. Kdor ima kaj primernega pri rokah, naj se nam blagovoli javiti!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 220.

Kranjsko.

Na štirirazredni šoli v Št. Jerneju razpisuje se učiteljska služba s zakonitimi dohodki v stalno, odnosno začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje vlagati je predpisanim potom tu sem do 20. marca t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 6. februarja 1902.

Št. 170.

Primorsko.

V šolskem okraju sežanskem se razpisujejo sledeča mesta:

1. Nadučiteljska služba na dvorazrednicah v Dutovljah in v Pliskovici.

2. Učiteljska služba na jednorazrednicah v Koprivi, Štomažu, Velikem dolu in na Vatovljah.

3. Služba učiteljic na dvorazrednicah v Dutovljah in v Zgoniku. S temi službami spojeni prejemki so ustanovljeni v deželnem zakonu od dne 6. oktobra 1900 št. 26.

Prosilci, odnosno prosilke naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po oglasu tega razpisa v uradnem listu na c. kr. okrajni šolski svet.

C. kr. okrajni šolski svet, Sežana 8. februarja 1902.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.